

AZ OLASZ KATONAI NEVELÉS

A katonai nevelés elméletének gyökereit Itália földjén találjuk. A hadtudomány alapelveit római katonai írók rakták le. Livius, Seneca, Caesar, Vegetius Renuatus és a többiek megállapításai újra és újra vissza térnek. Tanult belőlük minden kor és tanulhatunk mi is. Magyarországon különösen szívesen fogadták műveiket. Ők nevelték hadvezérré legnagyobb katonakirályunkat, Mátyást, aki elismerte: «Ha a mi korunknak csak századrészben volnának olyan katonái, amilyeneket az óvilág mutat fel és ha ennek hadi képzettségéhez a mienk hasonlítható volna, bizonyára nem nyer a török birodalom olyan roppant kiterjedést... Fontius Vegetius és más írók munkáiból meggyőződünk a felől, hogy a hadiképzettség a gépek és ostromművek ismerete az ő korában milyen magas fokon állott...»

A római katonai írók örökségét Olaszországban a reneszánsz tudósai és hadvezérei hasznosították. Az olasz nép ebben a korban eszmélt rá nemzeti mivoltára s ebben az öntudatraébredésben legfőbb forrása a dicsőségekben olyan gazdag római múlt, mely éppen a reneszánsz idején bukkant elő, hogy újból besugározza Itália szép földjét.

A reneszánsz híres hadiiskolái az elméleti tananyagot Vegetius műveiből vették és elsősorban a rómaiak harcmódorát tanulmányozták. Leghíresebb volt ezek közül Alberico de Barbiano hadiiskolája.

Macchiavelli is régi nyomdokokon halad, de megállapításai alkalmazkodnak az új idők új követelményeihez. Az ő tanácsára 1506-ban egy

új hatóságot állítanak fel. (Nove dell'Ordinanza e Milizia»). Ennek feladata volt ezredek alakítása és betanítása, valamint a katonai nyilvántartás.

Macchiavelli egyik megállapítása a legújabb kor előképzésének gondolatát is tartalmazza: «Mindenkit be kellene gyakorolni fegyverforgatásra, ifjút, öreget egyaránt. Ünnepnapokon az ifjúságnak a gyakorlóterén kellene találkozni.»

Firenzében gyakorlatilag Vittorino da Feltre valósította meg a katonai nevelést. Iskolájában időnkint harc- és ostromjátékokat rendezett és ezzel megmutatta a harcászati érzék fejlesztésének legjobb módját.

A néphadseregek felállításának korszakában Olaszországban I. Umberto király kezdeményezte a katonás nevelést. 1882-ben törvényben biztosította a «nemzeti célbalövés» ügyét. Az olasz hadügyminisztériumban már akkor külön ügyosztály foglalkozott az ifjúság honvédelmi nevelésével.

Irodalmi szempontból ebben a korszakban legjelentősebb Ballanti hadnagy könyve a háború filozófiájáról. Egyik fejezetében a hadseregek mennyiségéről (quantitas) és milyenségéről (qualitás) beszél. Ballanti a győzelem szempontjából a milyenséget tartja döntőnek. «Minden időszakban láthattuk ugyanis, hogy milyen nehéz a nagy tömegek fegyelmezése. A görögök kis egységei számos igen jelentős győzelmet arattak az ázsiai tömegek felett. A milyenség titka — mondja Ballanti hadnagy — nevelni, tanítani, kormányozni az embereket.»

Később, közvetlenül az első világháború kitörése előtt, Olaszországban hatalmas lendületet kapott a katonai nevelés ügye. A közoktatásügyi miniszter rendelete szerint: «Minden állampolgárnak katonává kell lennie; mindenkinek készen kell arra lenni, hogy bármikor kívánja tőle a haza, fegyvert ragadjon, szülőföldjének, nemzete becsületének és érdekeinek védelmére... A katonai kiképzésben legalább négy éven át való részvétel elengedhetetlen feltétele lesz annak, hogy valaki középiskolai érettségi bizonyítványt kapjon és egyetemet vagy bármilyen főiskolát látogathasson.»

Ebben az időben az állam évente már kétmilliókétszázezer lírát áldozott az ifjúság katonai nevelésére.

Az egyetemi ifjúságot legelőször Milánóban szervezték meg katonai alapon, ahol megalakították a «Federazione Nazionale Studentesca» szövetséget. Ennek a szövetségnek tagjai az egész országban egységes egyenruhát hordtak.

1911 végén Olaszországban már 693 lövészegyesület működött és 22,654 középiskolai tanulót részesítettek katonai kiképzésben.

Az első világháború utáni olasz katonai nevelés legfőbb szellemi irányítója Mussolini. Harcos ő a szó legemberibb értelmében és éppen ezért mindig meg tudta érteni a katonai nevelés lényegét. A háború alakította gondolkodásmódját, államvezetői felfogását, harcos egyéniségét.

A váltakozó szerencséivel folyó első világháborúban sem vesztette el soha hitét és elsőnek ismerte fel Európában azt, hogy a nagy világegés végső megoldása, minden látszat ellenére nem anyagi, hanem szellemi kérdés. A Popolo d'Italia 1917. szeptember harmadiki számában így ír: «Mit ér ezer meg ezer ágyú, gépfegyver, mit ér, ha mégannyira is föl vagyunk fegyverkezve, ha a lelkek nem harciasak.»

Katonai képességei az előrelátás terén a legmeglepőbbek. 1918. május 24-én így írt: «Ez a háború eddig kvantitatív volt. Ma világos, hogy a tömeg nem győzi le a tömeget; a quantitas nem győzi le a quantitast. Más szempöngből kell szembeszállni a problémával, a qualitas szempontjából. Ez a háború, mely kezdetben végtelenségig demokratikus volt, arisztokratikussá kezd válni; a katonák harcosok lesznek. A felfegyverkezett tömegben kiválasztódás megy végbe.»

Később tovább fejleszti ezt a gondolatot: «Az nyeri meg a háborút a hadviselő felek közül, aki igen gyorsan és alaposan megváltoztatja a háború jellegét; aki a harcot a harcosok háborújává változtatja át; olyan harcosok háborújává, akik készek arra, hogy megtegyék öntudatosan azt, ami az összegyűjtött tömegnek áldozat és fáradság volt. Át kell tehát értékelni az egyént. Elősegíteni a vakmerőséget. Nem szabad visszautasítani semmi kockázatot, semmi veszélyt. Előre le kell szögezni az igazságot: Semmi sem lehetetlen.»

Mindezeket Mussolini még az első világháború befejezése előtt látta. A fasizmus uralomra jutása után ebben a szellemben fog hozzá a hadsereg és haditengerészet újjászervezéséhez. Határkö ebben a tekintetben a honvédelmi törvény, mely az első szavakban kimondja: «A polgár és katona feladatai a fasiszta államban elválaszthatatlanok egymástól. A katonai kiképzés a nemzetnevelés lényeges része.

Ez az új olasz katonai nevelés kiinduló pontja és annak legfontosabb mozgatója a történelem. «Fuori dalla storia, l'uomo è nulla» — mondja a Duce. Az ő felfogása az, hogy új és nagy tettek véghezvitelére csak úgy képes az ember, ha átérzi a népek életének folyamatoságát.

Olasz felfogás szerint a katonai nevelést gyermekkorban kell kezdeni. Itt természetesen nem évekig tartó merev fegyelmezésre gondolnak, hanem elsősorban szociális alapvetést adnak nevelési rendszerüknek.

Az elmúlt év nyarán például másfélmillió gyermeket nyaraltattak tengerparti, hegyi, tavak és folyóvizek melletti táborokban. A tábor élete a katonás fegyelmen épül fel, de ez nem jelenti a merev katonásdit.

Télen a G. I. L. (az olasz ifjúsági szervezet) a szegény iskolásgyermek számára az iskolában tejet és meleg ebédet ad.

Az elhagyott, támasz nélkül álló gyermekeket nem engedik elzúlleni. Nevelőotthonokat létesítenek számukra és hajlamuknak megfelelő mesterségre képezik ki őket.

Az Avant Gardisták a mi leventeintézményünk szelleméhez hasonló katonai előképzést kapnak azzal a különbséggel, hogy Olaszországban változatosabb a fegyvernemi előképzés. Vannak tengerész, gyalogos, motoros, hegyi, repülő, híradó stb. kiképző táborok.

A kulturális kiképzés is igen magas fokon áll. Az ifjúsági házakban könyvtárakat, előadótermeket, vetítőgépeket találunk. Igen nagy gondot fordítanak a zenei nevelésre.

Az egész munkát pompásan vezetett testnevelés egészíti ki. Az ifjúság minden évben hatalmas összefüvetelen «Ludi juveniles» találkozik és a régi római hagyományoknak megfelelően úgy szellemi, mint testi szempontból összeméri erejét.

Ennek a katonás szellemben végzett nemzetnevelő munkának koronája a kötelező katonai kiképzés. Az olaszok az ezredet is iskolának tekintik.

Az olasz tisztnek tehát, aki parancsnok és tanító egy személyben, kétféle képességgel kell bírnia, taktikaival és didaktikaival. Az első segítségével háború idején vezet, béke idején embereit a harc szempontjából előkészíti, a másik segítségével munkájának úgy békében, mint háborúban szellemi tartalmat ad.

A szorosan vett katonai kiképzés szempontjából az ezred legfontosabb feladata az ú. n. «capatita tattica» — a taktikai képesség — lehető legmagasabb fokra való emelése. Ez a hajlam összetett erő az emberben. Szellemi és testi alapja van. A háború ugyanis óriási gyorsasággal pergő környezetviszonylatok sorozata. Az összes harci tényezőket tehát igen nagy gyorsasággal és biztos tudással kell alkalmazni, a helyzetnek megfelelően. Az ütközetben gyakorlati érzékkel csak az tud hathatósan cselekedni, aki veszélyes helyzetben is képes megőrizni józan gondolkodását és aki teljes bizonyossággal tudja kezelni és értékelni a harcgépeket. Arra törekszenek tehát, hogy minden olasz katona tudjon helyzetet értékelni, helyes elhatározásra jutni és cselekedni. Lélektani szempontból mindezek az akarat problémaköréhez tartoznak.

A katonának harckészség szempontjából van egy öröklött, természetes alapja és szerzett alapja. Ezért a századparancsnoknak elsősorban ismerni, majd nevelni kell a katonát. Az olasz lélek az élet minden vonatkozásában rendkívül vágyódik a harmónia után. A lelkek összhangjára töreksenek a századon belül is és elképzelésük szerint ebben a tekintetben a századparancsnoknak a karmester szerepét kell betöltenie. Nézzük, hogyan építik fel ezt az eszményi lelki harmóniát.

Azt tartják, hogy a családtól való első elszakadás, a laktanyába való belépés, minden fiatalember számára az első elválás bánatát jelenti. A katonai szolgálat elkezdése tehát nagy változást és egy bizonyos lelki válságot jelent az egyén számára. Ezt a válságot csak akkor tudjuk legyőzni és a katona lelkiéletét akkor tudjuk helyes irányba terelni, ha minél öntudatosabban és minél jobban megszervezett lesz az új környezet, ahová a katona szolgálatteljesítésre bevonul. Az új környezetbe való beilleszkedés szempontjából első tényező az öreg katona. Lelki szempontból hozzá áll legközelebb a bevonuló. Tőle vesz példát, rá van utalva segítségére, jóindulatára a laktanyai élet első nehézségeiben. Bevonulások idején tehát az idősebb katonák magatartását a fiatalabbakkal szemben gondosan elő kell készíteni és irányítani. A másik tényező a tiszt és végül az altiszt. Az ő munkájukat is teljes összhangba kell hozni a fiatal katona lelki rezdüléseivel, hogy az újonc a laktanya ritmusába és folyamatos életébe bele tudjon illeszkedni. Ezt az együtttest kormányozza a századparancsnok. Az ő legfontosabb tulajdonságai tárgyilagosság, igazságosság és az emberi lélekbe való beleélőképesség.

Ahhoz tehát, hogy a katonát harckészségre neveljük, lelki szempontból is egészséges környezetre van szükségünk. Ehhez az egyik olasz katonai író, Brunetti alezredes szerint csak igazságosság szükséges. Sem több, sem kevesebb. Egy olyan tömegben, amilyen a hadsereg, nemcsak azt büntetjük, aki elszenvedi a büntetést, hanem azt is, aki látja. Annak az előljárónak, aki könyörtelenül igazságos, a legválságosabb helyzetben is engedelmeskednek majd. A Duce munkás, hallgatag és állhatatos fegyelmet kíván, mely ne csupán a díszelgések alkalmával nyilvánuljon meg, hanem lelki szükséglet legyen nagy események és szürke hétköznapi alkalmával egyaránt.

Legfőbb cél az, hogy öntudatos katonát neveljünk. Az erkölcsi tényező értéke az olaszok szerint is mindenfelül áll. Az emberiség történelmének tanúsága szerint azok az egyének és népek, amelyeknek van eszményi céljuk és erős akaratuk, nagy dolgokat hajtanak végre. Ezért a tisztképző iskolákban, de a csapatiskolában is tanulmányozzák a nagy görög és római hadvezérek életét. A cél mindig az, hogy felfedjék

azt az erkölcsi erőt, ami ezeknek a nagy férfiaknak az életét válságos időkben mozgatta. Az erkölcsi csatatéren, ami a háborúban az első, a tömeg és a nyersanyag semmi. Egy ember minden: A vezér, aki vezet. Az ő hite önt életet tömegbe, nyersanyagba egyaránt.

Az olasz szabályzat az erkölcsi erők fontosságát első helyen említi. Ezt szolgálják a laktanyák felírásai, a sajtó, a katonai jellegű kiadványok és ünnepségek, a Duce beszédei és főleg a bánásmód.

Az olaszok tudják és átérzik, hogy az Appenini félszigeten a köztársasági Róma nagy eseményei óta nem éltek át olyan nagyszerű történelmi korszakot, mint napjainkban. A nagy történések vágyának korszaka ez. Ezért van szükség a katona akaratának fokozására. Erre fizikai szempontból a sport és a merészen tervezett és végrehajtott gyakorlatok szolgálnak. Mussolini két szóban fogalmazta meg az új életeszmenyt: «Vivere pericolosamente!» (Szeresd a veszélyekkel járó életet!)

Az erkölcsi erők fokozását illetőleg a másik legbiztosabb eszköz az emberséges bánásmód. A katonák legnagyobb része szíve mélyén jó. Ha jóakarattal segítik, ha jólétével és családjával törődnek, ha megjutalmazzák, amikor valamit jól csinált, ha érzi, hogy szeretik, százszoros ragaszkodással fizet az előljáróknak. Ha bizalommal és megértéssel közeledünk hozzá, szívből jövő jóindulattal bárhová követ majd bennünket. Sőt! Hisz majd bennünk és ez a legfontosabb, mert nagy dolgok felé csak az eszmék útján jut el a katona.

A hitet kell tehát ápolni — mondja Cicconi Pasquale Virgilio olasz százados.

— Hitet az Istenben, hitet a haza jövő sorsában, bizalmat az előljárókban és önmagunkban. A hívő katona, a vallásos katona, életeszmeny.

A parancsnokoknak tudásra, férfias energiára, tekintélyük minden eszközzel való fenntartására, komolyságra, derús lélekre és a példaadás képességére kell törekedniök.

A tisztnek ahhoz, hogy tanítson, elsősorban tudnia kell. Jól kell tudni a szabályzatokat, de azok holt betűit fel is kell tudni támasztani, meg kell eleveníteni a katona számára. «Az a legjobb és legjobban szeretett nevelő, — mondja Badoglio tábornagy — aki magát nevelte és aki a belső tökéletesedés, az önnevelés útján egy pillanatra sem áll meg.»

A tekintély szuggesztív erő. Meghajlítja az embereket, de nem tör meg őket. A katonaéletben szükséges komolyság nem zárja ki sem a mosolyt, sem a tréfát. Azok a legrosszabb előljárók, akik gyomor- vagy májban szenvednek. A derús lélek nyugalmat áraszt maga körül.

A háborúban legfontosabb tényező a harcosok szelleme. Ez adja válságos időkben a leghathatósabb lökőerőt. A kiképzés és általában a katonai nevelés legfőbb célja tehát, olasz felfogás szerint is, mindig a harcszellem kialakítása marad.

Ezért igen fontos a kiképzők és nevelők személye. Az ő tényleg meglévő elismert tekintélyük az alapja minden nevelői tevékenységnek. A tekintélyben egyesül a pedagógiai képesség. A nevelőnek legyen szellemi és gyakorlati érzéke és hasson az igézet erejével! A nevelői hármastekintély hármast szuggesztív erő kifejtésére képes. Az értelmi igéző hatás eredményezi a nevelőbe vetett rendíthetetlen hitet, a képzelet szuggesztíója utánzásra késztet, végül pedig az erkölcsi ráhatás következménye az engedelmesség.

A fasiszta államban tökéletesíteni akarják a honvédelmi nevelés eszméjét. Az összes részletkérdések ismertetése hatalmas munkát igényelne. Tisztán láthatunk azonban ebben a tekintetben is, ha meghallgatjuk Mussolini felfogását a honvédelmi nevelés alapvető tényezőiről:

«Az állam katonai hatalma, a nemzet jövője és biztonsága szoros összefüggésben van népesedés kérdésével, mely a fehér fajnak és így a mi népünknek is égető problémája. A leghatározottabb formában, de nem utoljára kell hangsúlyoznom, hogy az elsőbbségnek elengedhetetlen feltétele a számbeli fölény. E nélkül minden összeomlik, lehanyatlik és elhal. Az anya- és gyermekvédelmi napok, az agglagényadó és az agglagény-ségnek, indokolt esetek kivételével, való elítélése, a városok benépesedése, a terméketlen területek kultúrrátétele, az anya- és gyermekvédelmi intézmények, a tengeri és hegyvidéki nyaraltató táborok, a testnevelés, az egészségügyi törvények mind a faj védelmének magasztos célját szolgálják.»

Nyilvánvaló tehát, hogy a fasiszmus eszményi forradalom. Híve az újításnak, de minden újítása a nemzet dicsőséges múltjában bírja gyökerét.

A tömegek vágyát mozgásba hozó lángész így változtatja meg a világ arculatát.

SAÁD FERENC